

Informace pro média

21.7.2014

Analýza: Vládní výbor pro nominace do dozorčích rad problém nebezpečných trafik nevyřešil

Vláda tento týden projedná zprávu Vládního výboru pro personální nominace, který vznikl v březnu 2014. Analýza organizací Frank Bold a Naši Politici ukazuje, že nominační proces je z velké části stále formalitou a nevede k dostatečné profesionalizaci a odpolitizování dozorčích rad. Současná vláda se zavázala k předložení zákona, který by působnost politiků v ovládání veřejných firem omezil, ale jeho přípravy jsou dle našich informací zatím v časovém skluzu.

Podle vyjádření premiéra Bohuslava Sobotky pro média (<http://bit.ly/1lfgpb0>) je cílem současné vlády, aby v dozorčích radách zasedalo více nezávislých odborníků, kteří by prošli transparentním výběrem, měli jasnou zodpovědnost za prosperitu firmy a neměli konflikty zájmů. K tomu se lídři koalice zavázali i v Prohlášení o podpoře Rekonstrukce státu. Současný nominační proces tyto cíle dosahuje jen z části:

- Vládní nominační výbor za 3 měsíce fungování doporučil 36 osob ke jmenování do dozorčích rad. Jeho vznik sice zvýšil požadavky na vzdělání a zkušenosti nominovaných, ale ze zápisu pohovorů není zřejmé, zda jsou tyto zkušenosti skutečně hodnoceny - zápisy jsou kopií připraveného textu a neobsahují žádné argumenty pro nebo proti nominaci kandidáta. Přitom minimálně u pěti nominovaných osob lze z veřejných zdrojů najít pochybnosti o jejich minulém působení.

- Řada z doporučených kandidátů jsou aktivními nebo bývalými politiky nebo úředníky na "politických" funkcích náměstků. Navíc výbor tvoří fakticky zástupci třech lídrů stran koalice a jeho součástí není nezávislý expert.

- Nejsou předem stanovena jasná kritéria pro odbornost do určené dozorčí rady - není tedy s čím poměřovat výsledného kandidáta. Ze zápisů z pohovorů nominační rady a vládní zprávy vyplývá, že rada nezkoumá dobrou pověst a potenciální střet zájmů kandidátů.

"Pokud se lídři koalice chtějí vyhnout nařčení, že nadále rozdávají trafiky ve státních firmách, měli by urychleně přijmout systémová opatření, ne pouze dočasné změny," říká Martin Fadrný, právník organizace Frank Bold. "Veřejné prostředky ve státě ovládaných firmách jsou zatím spíše bez nezávislého a nepolitického dohledu a na tom se mnoho nezměnilo," dodává.

"Zápisy z jednání výboru jsou sice veřejné, ale jsou natolik formální a nekonkrétní, že nemají téměř žádnou informační hodnotu," říká Michal Voda z organizace Naši politici. "Chybí především jakékoliv konkrétní informace o profesní způsobilosti kandidátů. V řadě případů výbor nijak nezmínil, zda se zabýval pochybnostmi o kandidátově působení v minulosti, nebo jaké padly proti nominaci námitky."

Minimálně u pěti osob lze z veřejných zdrojů dohledat pochybnosti o možném střetu zájmů, nebo problematickém působení v minulosti. Tyto informace ale vládní výbor nijak v zápisech nekomentoval a dle záznamu nepožadoval jejich vysvětlení. Jedná se o nominace Jaromíra Hejdy, Tomáše Novotného, Oldřicha Černocho, Roberta Szurmana a Stanislava Eichlera. Vládní výbor ve svých zápisech nijak nekomentoval například podezření na střet zájmů v případě Stanislava Eichlera z působení ve společnosti pobírající krajské dotace, nestandardního studia Roberta Szurmana na plzeňské právnické fakultě, působení Tomáše Novotného v ROP Střední Čechy, jenž čelil zastavení dotací z EU, nebo předsedání dozorčí radě ztrátové firmy Explosia Jaromírem Hejdou. Podle zápisu ani nebyl s dlouholetým členem dozorčí rady České exportní banky Oldřichem Černochem konzultován případ, kdy NKÚ upozornila na opakované obcházení dozorčí rady a podezřelé uvěřování stejných subjektů. Zmíněné příklady představují nepochybně relevantní témata k pohovoru o profesní způsobilosti kandidáta. (Podrobnosti k případům vám rádi zašleme na vyžádání.)

Současný stav Vládního nominačního výboru nesplňuje také závazek Prohlášení o podpoře Rekonstrukce státu v následujících bodech:

- Nominace do dozorčích rad není ošetřena zákonem - kdykoliv se pravidla mohou změnit jiným usnesením vlády.
- Není stanovena jasná zodpovědnost, tzv. ownership policy. Vláda nestanoví, podle čeho se výkon firmy a tím i dozorčí rady hodnotí.
- Nejsou dopředu stanovena kritéria odbornosti členů dozorčí rady pro danou firmu, takže hrozí efekt „expertů na dozorčí rady“.
- Zákon o nominacích do dozorčích rad se podle informací organizace Frank Bold na ministerstvu ani nezačal připravovat, přestože k předložení věcného záměru mělo podle plánu legislativních prací vlády dojít v červenci 2014 (viz <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/plan-legislativnich-praci-vlady-na-rok-2014-116706/>)

Další informace:

Státní firmy bez nezávislé kontroly

Státem a samosprávou ovládané firmy mají roční obrat přes 600 miliard korun. Bezpečnostní informační služba opakovaně upozornila ve své veřejné správě, že právě tyto firmy jsou nejčastější cestou pro „odklánění“ veřejných peněz klientelistickými skupinami. Konkrétní případy odhalil i Nejvyšší kontrolní úřad a naposledy zveřejněné odposlechy vrchní ředitelky kabinetu bývalého premiéra naznačují, že na výběru šéfů státních firem se podíleli vlivní lobbisté.

K problematice státních firem najdete více na <http://www.rekonstrukcestatu.cz/cs/odborne-nominace-do-dozorcich-rad> ve studii organizace Frank Bolda (dříve Ekologický právní servis) na www.statnifirmy.cz.

Závazek Rekonstrukce státu k reformě nominačního procesu do dozorčích rad podpořilo 9 senátorů a 147 poslanců, včetně lídrů stran.

Text závazku požaduje:

- dozorčí rada je tvořena z 1/3 zástupci politických stran, z 1/3 zástupci zaměstnanců a z 1/3 nezávislými experty. Toto doporučení vychází z OECD Guidelines (Guideline VI. C) a odpovídá dobré praxi v Německu, Rakousku, Nizozemí i Novém Zélandu.
- předseda dozorčí rady je vybírán z řad expertů. Toto doporučení vychází z dobré praxe v Austrálii, Novém Zélandu, Nizozemí, Německu, Norsku či Řecku.
- u odborných nominací příslušné ministerstvo určí specificky pro každou firmu, jaká odbornost a jaká kvalita praxe je předpokladem pro výkon funkce. Toto doporučení vychází z dobré praxe v Kanadě, Velké Británii, Norsku a Dánsku.
- odborní i političtí nominanti musí být bezúhonní a nesmí být ve střetu zájmů. Toto doporučení vychází z dokumentů OECD a z dobré praxe Norska, Německa či Nového Zélandu (tyto státy ovšem vylučují členství aktivních politiků v orgánech státem vlastněných podniků).
- uchazeči budou vybráni v rámci průhledného výběrového procesu. Kandidáty ministři navrhne nominační komise, návrh komise a rozhodnutí ministra budou zveřejněny i s odůvodněním, jak daný kandidát naplňuje stanovené požadavky. Tato doporučení vychází z OECD Guidelines (Guideline II. F) a z dobré praxe Velké Británie, Austrálie a Novém Zélandu.

Další informace vám poskytne

Marin Fadrný

775 154 079

martin.fadrny@frankbold.org

Michal Voda

voda@nasipolitici.cz

777 022 577

Nikola Hořejš

nikola.horejs@frankbold.org

775 270214